

MUZEJ GRADA ZAGREBA: JEDAN PRISTUP DIGITALNOM KATALOGU POVEZIVANJEM PODATAKA O MATERIJALNOJ I NEMATERIJALNOJ BAŠTINI

MAJA ŠOJAT - BIKIĆ □ Muzej grada Zagreba, Zagreb

The screenshot displays a digital catalog interface. On the left, a sidebar titled 'Pregled kataloga po temama' (Catalog overview by topics) lists 20 items. Item 18, 'Cehovi na Gradecu i Kaptolu', is selected. Below the list is a 'Glavni meni' (Main menu) button. The main content area shows the details for '18. Cehovi na Gradecu i Kaptolu'. The text describes the guilds, their history, and their role in the city. Below the text is a list of 22 items related to the guilds, each with a museum inventory number (MGZ).

Pregled kataloga po temama

... klikni temu

1. Što se krilo pod Muzejem
2. Prije Zagreba
3. Nalazi na mjestu otkrivanja
4. Prvi spomen Zagreba u povijesti
5. Slobodni kraljevski grad na Gradecu
6. Razmirice, kažnjavanja, praznovjerja
7. Medvedgrad
8. Osmanlijska opasnost
9. Gradska znamenja
10. Laška Ves i Nova Ves
11. Općina slavni Kaptolom zagrebački
12. Gradnja katedrale
13. Glavni portal katedrale
14. Unutrašnjost katedrale
15. Bolléova obnova katedrale
16. Župa i župna crkva Sv. Marka
17. Barokni oltari crkve Sv. Marka
18. Cehovi na Gradecu i Kaptolu
19. Meštiri kraljevskog varoša i Kaptola
20. Novi sustav gradske uprave

<<< Glavni meni

18. Cehovi na Gradecu i Kaptolu

Cehovi su udruženja obrtnika istog zanata ili pak više srodnih zanata koji su radi zaštite interesa obrtnika nastajali u cijeloj Europi.

Na Gradecu zagrebačkom prvi je ceh osnovao hrvatsko-ugarski kralj Matija Korvin, 1447. godine. Tijekom idućih stoljeća osnovano je na Gradecu 18 cehova. Na području Kaptola prvi je ceh utemeljen tek 1627. godine. Tijekom stoljeća osnovano je na Kaptolu 6 cehova. Polovicom XIX. stoljeća utemeljena su još i četiri udružena ceha za gradečke i kaptolske obrtnike.

Svaki ceh imao je svoja pravila, sveca zaštitnika, zastavu i škrinju u kojoj su se čuvale cehovske isprave, pečatnjak, novac i cehovska tablica za pozivanje na sastanke. Na blagdan sveca zaštitnika sazivan je glavni cehovski skup u kući cehovskog starješine. Cehmeštar (starješina) nadzirao je proizvode provjeravajući im kvalitetu, te vodio poslove i račune, potvrđivao majstore. Ceh se brinuo za stare i bolesne, te za udovice, i skrbio o djeci svojih umrlih članova.

Naukovanje šegrta trajalo je od tri do pet godina; nakon toga oni su postali dječici, koji su morali vandrat, to jest putovati od mjesta do mjesta radi stjecanja iskustva. Tek su

18. Cehovi na Gradecu i Kaptolu

... klikni predmet

9. Izvadak iz Obrtnog zakona - MGZ 7044
10. Cimer gradečkog mlinarskog ceha - MGZ 231
11. Škrinja gradečkog mlinarskog ceha - MGZ 238
12. Škrinja gumbarskog ceha - MGZ 239
13. Škrinjica čizmarskog ceha - MGZ 1531
14. Konzola za cimer - MGZ 4715
15. Tablica gradečkog mlinarskog ceha - MGZ 1773
16. Škrinja mesarskog ceha - MGZ 714
17. Škrinja ceha zlatara, bravara, puškara, kovača i mačara - MGZ 1760
18. Škrinja brijačkog ceha - MGZ 4976
19. Zastava remenarskog i sedlarskog ceha - MGZ 1179
20. Tablica krojačkog ceha - MGZ 1579
21. Vrš ceha zidara, klesara i tesara - MGZ 1361
22. Škrinja ceha zidara, klesara i tesara - MGZ 2208

sl.1 Projekt "Digitalni multimedijalni katalog stalnog postava", Pregled kataloga po temama: izabrana tema

Muzej grada Zagreba najveći je gradski muzej u Republici Hrvatskoj, utemeljen 1907. godine. Muzej čuva i prezentira materijalnu i nematerijalnu prošlost i sadašnjost glavnoga grada Republike Hrvatske. Godine 1998. završena je temeljita obnova muzeja i otvoren novi postav prema najsuvremenijim muzeološkim konceptima i znanjima. Svojim novim postavom muzej je postao reprezentativan portret grada i čuvar njegovog duha.

Kad smo 2001. započeli projekt digitalnog multimedijalnog kataloga stalnog postava na CD-ROM-u, a u perspektivi i na DVD-u, imali smo pred očima ne samo muzejski predmet kao materijalizaciju kulturne baštine nego i duhovni, nematerijalni portret grada. Htjeli smo da se kroz naš proizvod osjeti duh, kultura življenja i posebnost grada. Htjeli smo drukčiji katalog, jednako

kao što smo htjeli i uspjeti ostvariti i drukčiju koncepciju stalnog postava u odnosu na druge regionalne povijesne muzeje. Činilo nam se da preslikana standardna baza podataka s kataloškim opisom muzejskih predmeta i fotografijom nije dovoljna za predstavljanje baštine koja se čuva u muzeju. Također smo mislili da je takva vrsta informacija više namijenjena stručnjacima, a manje primjerena širokoj publici.

Stručna zajednica je kod nas mala. U Hrvatskoj imamo, prema podacima Muzejskog dokumentacijskog centra iz studenoga 2000., 719 stručnih muzejskih djelatnika u 202 muzeja. Zar ćemo samo za njih raditi ovakav složen projekt?

Koga još zanima muzejski katalog u bilo kojem obliku, pa i digitalnom, osim stručnoga muzejskog osoblja, povjesničara i studenata povijesti umjetnosti i muzeologije?

Pregled kataloga po temama **18. Cehovi na Gradecu i Kaptolu**

18. Cehovi na Gradecu i Kaptolu	Gradec, 1815. god. orahovina; intarzija 39 x 57 x 40 cm MGZ 714.
	
18.16. Škrinja mesarskog ceha	PRISEGA STARIJEG I MLAJŠEG CEHA MEŠTRA MESARSKOG
<p><<< Natrag</p> <p>N.P.</p>	<p>Ja N. N. prisežem na živoga Boga, Blaženu Devicu Mariu i vse svetce Božje, da ja, ne samo na bratju moju meštre mesare, nego takaj detiče i sluge tak moje kak i ostale bratje pazil budem, i ako kaj suprotivnoga ali proti držanju, ali proti mesarie bi vučini, takove pri cehu obtužil, ter Plemenitom Magistratu kak i ceha Comissaru pokornost izkazal budem;</p>
19. Zastava remenarskog i sedlarskog ceha - MGZ 1179	

sl.2 Projekt "Digitalni multimedijalni katalog stalnog postava", Pregled kataloga po temama: muzejski predmet
Fotodokumentacija: Muzej grada Zagreba, Zagreb

Naravno, nama bi u muzeju bilo najlakše napraviti klasičan muzejski katalog sa standardnim skupom informacija koji dobro opisuje muzejske zbirke, može se pretraživati i selektirati.

S takvom vrstom dokumentacije ne bismo imali ozbiljnijih poteškoća, jer muzejski predmet možemo vidjeti, čuti, opipati i opisati. Možemo ga vidjeti na slici, čitati o njemu i pratiti njegov život u muzejskoj dokumentaciji. Danas nam se, osim toga, nude kvalitetne baze podataka i razne mogućnosti pretraživanja. Nudi nam se čitava industrija posredovanja podataka i znanja.

No, osim informacija o materijalnoj baštini koju čuvamo, mi smo željeli ponuditi i informacije o nematerijalnoj kulturnoj baštini. Kao povijesni muzej imamo odgovornost prema zajednici u čuvanju ne samo materijalne kulturne baštine već i u obrani nestajuće kulture življenja. S našim proizvodom želimo ući u škole, turističke urede i širu zajednicu. Iskustvo nas uči da publiku često više zanimaju priče koje se kriju iza muzejskih predmeta, priče o nestajućoj kulturi življenja u gradu, o njegovim ljudima i događajima, nego podaci koji opisuju sam fizički muzejski predmet. Ljudi vole osjetiti misterioznost kulturne baštine.

I u svijetu globalizacije volimo sačuvati svoju posebnost pred općim i bezličnim. Zato smo htjeli multimedijalni muzejski proizvod s okusom grada koji potiče maštu i snove, a ne samo poučava. Zašto ne, na primjer, uz razne priče o gradu i ljudima, ponuditi i starinske recepte jela kakva su se kuhala u 18. stoljeću ili glazbu kakva se svirala u kabareu 1920-ih godina?

Nismo se željeli nametnuti stručnim institucionalnim autoritetom i obasuti publiku golemom količinom njoj nekorisnih znanstvenih informacija. Željeli smo joj pružiti kvalitetnu kulturnu informaciju koja će obuhvatiti materijalnu i nematerijalnu baštinu. Željeli smo da, uz to što može u našem katalogu vidjeti, pretraživati i selektirati lijepe muzejske predmete, osjeti i duh grada koji se krije iza tih predmeta.

Postavili smo ciljeve projekta:

- odgovornost prema zajednici
- pomaganje razvoja zajednice
- razumijevanje identiteta
- čuvanje posebnog pred općim i bezličnim
- poticanje javne svijesti o vrijednosti baštine
- komuniciranje znanja.

Odmakli smo se od tradicionalne podjele na muzejske zbirke jer smo željeli napraviti tematski katalog. Teme su segmenti života u gradu, prošlog i sadašnjeg, na primjer, crkva, gradska uprava, obrti i gradski majstori, obrazovanje, kažnjavanja i praznovjerice, gradska društva i društveni život, sport, kazalište, svakodnevni život itd.

Uz tako definirane teme lakše nam je bilo povezati materijalnu i nematerijalnu kulturnu informaciju. Inventarne knjige pohranjene u bazi podataka povezali smo s bazom podataka kulturno-povijesnoga konteksta - osoba, institucija, povijesnih mjesta i događaja. Cilj

nam je bio uspostaviti sustav bilježenja i korištenja informacija o nematerijalnom koji će biti paralelan i komplementaran sa sustavom informacija o materijalnom svijetu. Informacija o nematerijalnom stvara se i identificira najprije u materijalnom svijetu, među predmetima. Ona je proces, znanje, a na kraju postaje stvar i vraća se u materijalni svijet u nekom od oblika (npr. dokumentacija, knjiga, izložba, multimedija itd.).

Proces strukturiranja i odabira informacija o nematerijalnoj baštini puno je složeniji i ne uklapa se u klasične modele muzejske dokumentacije. Zahvaljujući tehnologiji i tu se otvara širok pristup ogromnom broju informacija, ali se stvara problem selektivnosti i snalaženja u gomili nedovoljno valoriziranih podataka. U međuvremenu, dok radimo na glavnom projektu, publiciramo 2-3 puta godišnje manje kućne publikacije na CD-ROM-u s temama iz gradskog života. Do sada smo objavili kronologiju grada, život u jednoj zagrebačkoj ulici u djelima poznate slikarice koja je u njoj živjela, sportski život u gradu itd.

Danas svaki digitalni multimedijalni muzejski proizvod može ponuditi virtualnu šetnju kroz muzej i mnoštvo informacija, pretraživih po različitim kriterijima. Kako ćemo ih međusobno razlikovati? Kako će se korisnik snaći u gomili nedovoljno valoriziranih podataka? Sva ta sofisticirana pomagala neće nam pomoći u odabiru relevantnih informacija. Ona će nam olakšati posao, dok će izbor uvijek biti na čovjeku, koji ima vlastite kriterije i intuiciju. Pred nama su neslućeni novi izazovi, ali i veliki problemi. Dokumentiranje nematerijalne kulturno-povijesne baštine podložno je zloupotrebi i proizvoljnoj interpretaciji više nego dokumentiranje materijalne baštine.

To više imamo odgovornost prema zajednici. Muzej je proizvođač informacija, ali i publika treba sudjelovati svojim potrebama i sugestijama. Naši građani moraju postati korisnici vrijednosti baštine, materijalne i nematerijalne. Idealno bi bilo kad bi naši građani bili vanjski suradnici muzeja u interpretaciji i bilježenju nematerijalne kulturne baštine.

LITERATURA

1 *Introduction to multimedia in museums: a report by the ICOM/CIDOC Multimedia Working Group* (ed. by Ben Davis and Jennifer Trant, final ed. Jan van der Starre, 1996. (<http://www.rkd.nl/pblctns/mmwg/print.htm>))

2 *Quality and Documentation*, Proceedings of the CIDOC Annual Meeting, Nürnberg, 1997.

3 Arhivi, knjižnice, muzeji (1-4), Zbornici radova, Hrvatsko muzejsko društvo, Hrvatsko knjižničarsko društvo, Hrvatsko arhivističko društvo, 1997.-2000.

4 *Informatica Museologica*, 31(1-2), Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 2000.

5 *Muzejska publikacija i novi mediji*, Zbornik sažetaka međunarodnog stručnog skupa, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 2001.

6 *Vodič: Muzej grada Zagreba*, napisala i uredila Nada Premerl, Zagreb, 2000.

Tekst je skraćena verzija predavanja: *The Zagreb City Museum: An Approach to the Digital Museum Catalogue Combining Material and Non-material Cultural Heritage Information*, ICOM/CIDOC 2002., Porto Alegre, 17.-20. rujna 2002.

Primljeno: 1. travnja 2003.

THE ZAGREB CITY MUSEUM: AN APPROACH TO A DIGITAL CATALOGUE BY LINKING DATA CONCERNING THE MATERIAL AND NON-MATERIAL HERITAGE

When the professional team of the Zagreb City Museum began work on the project of a digital multimedia catalogue of the permanent exhibition on CD-ROM in 2001, with a view of publishing a DVD edition, they had in mind not only the museum object as the material expression of the cultural heritage, but also as a spiritual, non-material portrait of the city. They wanted a different catalogue, in the same way that they wanted to and succeeded in realising a different concept of the permanent exhibition with respect to other regional historical museums. A copy of the standard database with catalogue descriptions of museum objects and photographs was not in their view sufficient in presenting the heritage that is kept at the museum. Apart from information concerning the material heritage that they preserve, they also wanted to offer information relating to the non-material cultural heritage, and along with providing the means to see, search for and select beautiful museum objects, they tried to enable the users of the digital catalogue to feel the spirit of the city hiding behind these objects. They set out the aims of the project: responsibility towards the community; assisting the development of the community; the understanding of identity; placing the preservation of singular features before the general and the faceless characteristics; promoting a public awareness of the value of the heritage; communicating knowledge.

They moved away from the traditional division into museum collections because they wanted to create a thematic catalogue that will include segments of the life in the city, past and present, for example: the church, city administration, crafts and city craftsmen, education, punishment and superstition, city societies and social life, sports, the theatre, everyday life and so on.

In the meantime, while they are working on the main project, two to three times a year they publish smaller editions on CD-ROMs with themes from city life.